

IDŐKAPSZULA

felugossy Lászlóval Szabó Attila beszélgetett

Lassan három éve annak, hogy egy hasonló interjút készítettél velem, mint amilyen dialógust most én készülök írni beszélgetésünkből.¹ Akkor egy meglepő és kissé provokatív kérdéssel nyitottál, melyben arra szeretted volna választ kapni, hogy művészetre fogékony, ám vak és süket közönség számára hogyan értelmezném az akkor aktuális kiállításom műveit. Témaindító kérdésként én egy német művész, Jochen Gerz immár tíz éve befejezett projektjének ismert problémafelvetését intézném hozzád, miszerint „Ismerve a művészet mai képét, milyen lehetne egy eddig ismeretlen művészet?”²

Ha gazdag fantáziával rendelkeznék, s szeretném elhamarkodni a választ, akkor talán azt mondanám, hogy jön egy földön kívüli civilizáció, és fura kis kapszulákban, lenyelhető kapszulákban hozza a művészetét, és ezen kapszulák között a földi befogadó még választhat is, hogy most az érzelmeire ható vagy az értelmére irányuló kapszulát nyelje le. Esetleg a fogalmi kapszulák bőséges választékából vegyen magához valamit, mert lényegében ezen érzékszerveinken keresztül kerülünk kapcsolatba a művészettel. Valami anyag alakul át szellemmé. Tehát nem tudom, hogy milyen az ismeretlen művészet, hogy lesz-e egyáltalán ilyen, csak annyit tudok, hogy léteznek ismeretlen dolgok, és azt sejttem, hogy ezek megismerése után szülehetnek új leképezések, amelyeket talán úgy is fel lehet fogni, hogy ismeretlen művészet, de ha már felfogjuk, érzékeljük ezt valamilyen szinten, akkor már nem is az...

Igen, a gazdag fantázia szerintem élhetőbbé teszi a világot, de nálad ezzel nincs is semmi probléma. Térjünk vissza az ismeretlen művészetből a tapasztalható jelenre! Egymást követik a retrospektív kiállításaid, napokban jelent meg az új könyved, és mindezek együtt úgy hatnak, mintha összegezni szeretnéd a tapasztalataidat. Érzed-e valaminek a lezárását, vagy egyfajta lelki- szellemi állapotfelmérésként tekintesz ezekre a produktumokra?

Ezeket mondhatnám véletlennek is, de nem így gondolom. Inkább az van, ami szerintem ezen idők jellemzője, hogy pangnak a dolgok, majd hirtelen besűrűsödnek. A könyv 2009-ben vagy 2010-ben is megjelenhetett volna, ha meg akart volna lenni. A Műcsarnokban ősszel létrejött Bizottság-kiállítás nekem nem volt betervezve, csak az ölünkbe pottyant, mint egy ufó, ahogy ez már az ismeretlen földönkívüliekkel lenni szokott. Ez csak azért érdekes, mert ha számít ilyesmire az ember, akkor az soha nem történik meg, ezért én soha nem számítok semmire, de a csoda az mindig megtörténhet... Inkább az van, hogy elég folyamatosan csinálom dolgaimat, s mindig születnek újabb munkák, amelyeket időnként megmutatok, néha a lecsökkentett exhibicionizmusom ellenére is.

Nyilván azt hihetjük, hogy ideális az lenne, ha sem pangás, sem besűrűsödés nem következne be, de valóban jó lenne ez a kiszámíthatóság? Ezt csak amolyan válasz nélküli kérdésnek szántam, mert sokkal inkább érdekel az, hogy mi a magyarázata a fekete-fehér iránti különös vonzalmadnak?

Azért nem baj az, ha van egy természetes kiszámíthatóság, és ez még így magában távol van az ideálistól. A fekete-fehér mindig ösztönösen vonzott, Talán azért, mert fényképészetet is tanultam a hatvanas évek végén, s ekkor a fekete-fehér fotó volt az általános. A színes képek kuriózumnak számítottak. De nem igazán szerettem meg a magazinok és a monitorok színvilágát sem, mert hiányzik belőlük a költészet. A fekete-fehér képeknek érzékenyebb költői sugallatai vannak, és érzelmi hangulataik mélyebbek, összetettebbek Nyilván ez így nagyon szubjektív, de a művészet totál szubjektív. Talán nem is olyan különös vonzalom ez, mert időnként meg nagyon színes képeket készítek, azt gondolom, hogy van egy erős színvilágom, de egyes kollégáknál nagyon szeretem a visszafogott színekkel készült képek hangulatait. A színes és a fekete-fehér periódusok folyamatosan alakulnak bennem, de az biztos, hogy őszintén szimpatizálok a fekete-fehér színekkel.

Térjünk vissza mégis a pangó és besűrűsödő eseményekhez! Megleptél azzal a válasszal, hogy a természetes kiszámíthatóság áhított lehet számodra. Úgy látom, az egész pályádat körbefonja a kiszámíthatatlanság, s azt gondolhatom, hogy ez nem lehetett mindig a véletlenek játéka, hanem magad idéztél meg ezt a bizonytalanságot. Ösztönösen, ha úgy tetszik.

Rosszul látom? S mi lenne az ideális, ha az aritmia éppúgy kellemetlen, mint a „természetes kiszámíthatóság”?

Az biztos, hogy egy eléggé folyamatos kiszámíthatatlanság jellemzője életemnek, és ezért időnként vágyom egy természetes kiszámíthatóságra, mert néha jó egy kis biztonság is. Persze az élet nem erről szól. Nem is a bizonytalanság a legidegesítőbb frusztráló jelenség, hanem inkább amikor kampányszerűen történik elő a dolgok és ez kapkodóvá akarja tenni az embert, s nem szeretem a kapkodást, mert degradálja az időt, pedig az idő normális, valós megélése ugyanolyan természetes emberi szükséglet, mint a táplálkozás vagy az anyagcsere, esetleg a mítosz.

Az idő valós megélése illúzió?

A valós idő mindig kedves számunkra. Mert arra inspirál, hogy árnyaltan lássuk magunkat és a körülöttünk lévő világot, csak az az egész paradoxona, hogy nincs időnk a valós időnkre, mivel egy eltorzult időgépezet ketyeg a civilizált emberek belsejében. Átvitt értelemben visszaszámlálás történik, de a zéró után nincs semmi változás. Minden marad a régiiben. Nem tudunk a valós időnkbe belekerülni, mert elrontottuk az időt, de illúziónk még lehet. A lényeg, hogy minél kevésbé vesztegessük időnket.

Semmiképp! Laca, ha öledbe pottyanna az a galaktikus utazó, akit első válaszodban említettél és aki egyébként a jövő művészetének szállítója, s a két kapszulát kínálja neked, Te az értelmet vagy az érzelmeidet stimuláló kemikáliát választanád?

Szeretnék olyan gyermeki maradni, aki még tud hinni az égből pottyánó dolgok csodájában, a galaktikus mindenségben, vagy a jövő művészetében, amely egyszerű természetességével nem választja szét az értelmi és érzelmi eredendőségeit, és együttesen teljesíti be azokat, hogy univerzális hatása a legközvetlenebb legyen. Felismerve azt a kissé elcsépelet tény, hogy az élet örökös változás, és folyamatosan süllyed vagy emelkedik az életem hájója, arra vigyázok, hogy zátonyra ne fussak. Jól kell navigálnom és nyitottnak kell lennem.

¹ *Mutagén*, Műút 2009/014, 51.

² *Was könnte, angesichts von Ihrem Bild der Kuns heute, eine noch ubekante Kunst sein?* = PERNECZKY Géza: *Művészet az ezredfordulón*, Palatinus, Budapest, 2006, 311.